

УДК 378.091.33:811.112.2

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Юлія Надольська, Лариса Єпіфанцева

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького***Анотація:**

У статті розглянуто питання розвитку навичок критичного мислення здобувачів вищої освіти у процесі вивчення німецької мови. Проаналізовано та узагальнено сутність поняття «критичне мислення» та його вплив на освітню діяльність. Підкреслено, що критичність мислення виступає здатністю аналізувати інформацію з позиції логіки і особистісно-психологічного підходу, застосовуючи отримані результати як до стандартних, так і до нестандартних ситуацій, питань, проблем тощо. Визначено, які якості повинні мати здобувачі і яким чином викладач може сформувати ці навички у здобувачів для подальшого використання у професійній сфері. Значну увагу звернено на таксономію Блума в її сучасному варіанті і поділ навичок критичного мислення на нижчі (запам'ятовування, розуміння, застосування) та вищі (аналіз, оцінка, творчість) рівні. Наведено приклади завдань до кожного рівня когнітивного процесу здобувачів з освітнього компоненту «Практичний курс німецької мови з мовленнєвою практикою» за такими темами: Geographische Lage Deutschlands, «Sprachenlernen», «Die bekanntesten deutschen Erfindungen», «Politik in Deutschland», «Gesundheitssystem in Deutschland», «Feste in Deutschland». Запропоновані завдання спрямовують здобувачів на розвиток творчих здібностей, удосконалюють комунікативні навички, а також мотивують до вивчення німецької мови.

Ключові слова:

навички критичного мислення; методичні прийоми; німецька мова; комунікативна складова; таксономія Блума.

Resume:

Nadolska Yuliia, Yepifantseva Larisa. Development of critical thinking as an important component of the professional competence of higher education students.

The article deals with the development of critical thinking skills of students of higher education in the process of learning the German language. The essence of the concept "critical thinking" and its influence on educational activity are analyzed and summarized. It is emphasized that critical thinking is the ability to analyze information from the standpoint of logic and a personal-psychological approach, applying the obtained results to both standard and non-standard situations, issues, problems, etc. It is determined what qualities the students should have and how a teacher can form these skills in them for further use in the professional field. Considerable attention is paid to Bloom's taxonomy in its modern version and the division of critical thinking skills into lower (memorization, understanding, application) and higher (analysis, evaluation, creativity) levels. Examples of tasks for each level of the cognitive process from the educational component "Practical course of the German language with speaking practice" are given on the following topics: Geographische Lage Deutschlands, Sprachenlernen, Die bekanntesten deutschen Erfindungen, Politik in Deutschland, Gesundheitssystem in Deutschland, Feste in Deutschland. The proposed tasks direct the students to the development of creative abilities, improve communication skills, and also motivate them to study the German language.

Key words:

critical thinking skills; methodological techniques; German language; communicative component; Bloom's taxonomy.

Постановка проблеми. Процес інтеграції української освіти в європейській освітній простір підвищує важливість оволодіння уміннями й навичками іншомовного спілкування. Особливого значення у цьому процесі набуває професійна підготовка здобувачів вищої освіти, які, за вимогою часу, повинні набути нового мислення, бути мобільними у своїх діях, розв'язувати складні завдання на високому професійному рівні, брати активну участь у прийнятті важливих командних рішень, оперувати отриманою інформацією й використовувати її на практиці у різних ситуаціях, відстоювати власну точку зору та поважати іншу. Зазначені вимоги насамперед пов'язані з необхідністю формування навичок критичного мислення у здобувачів вищої освіти, що є важливою складовою професійної компетентності, при формуванні якої вдосконалюються навички практичної підготовки, необхідні для їхньої майбутньої професійної діяльності. Цілеспрямоване й планомірне формування навичок критичного мислення здобувачів дозволить їм адаптуватися в сучасному середовищі, коректно аналізувати інформацію в інформаційному просторі та іншомовному середовищі, критично

осмислювати соціокультурні реалії іншої держави, виховувати толерантне ставлення до її традицій та етичних норм, культивувати вміння якісної комунікації з представниками іншого соціуму та розвивати творчі й аналітичні здібності та інноваційність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування навичок критичного мислення бере свій початок з кінця XIX століття й залишається актуальною і сьогодні. Теоретичні положення та проблеми розвитку критичного мислення були широко висвітлені у працях відомих американських психологів, педагогів а саме: Б. Блум, У. Джейм, Дж. Дьюї, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, С. Метьюаз, Р. Пауль, Р. Стернберн, Д. Халперн та сучасних дослідників, серед яких на увагу заслуговують М. Бохан, І. Земцова, С. Нікітченко, О. Прометун, С. Терно, О. Тягло та ін., які характеризували оволодіння критичним мисленням як набуття компетентності та її реалізацію з урахуванням системи індивідуальних і суспільних цінностей та ідеалів, а також процесом самостійного і відповідального ухвалення рішень заснованих на критеріях та контексті, що супроводжується

самокорекцією та мотиваційною сферою зі самосвідомістю.

Педагогами були запропоновані технології й методи викладання у певних освітніх компонентах у межах методичної системи актуалізації, усвідомлення та рефлексії. Проте, не дивлячись на широкий спектр досліджень, пов'язаних з організацією освітнього процесу, на заняттях з різних освітніх компонентів, зокрема іноземної мови, у нашому випадку німецької, у ЗВО формування навичок критичного мислення при оволодінні зазначеною мовою здобувачами вищої освіти потребує подальшого вивчення, що на разі і зумовлює актуальність нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування поняття «критичне мислення», а також ретельний аналіз етапів формування навичок критичного мислення на заняттях німецької мови здобувачами вищої освіти й окреслення групи практичних завдань, спрямованих на розвиток творчих здібностей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування навичок критичного мислення сьогодні є вимогою часу, оскільки вміння критично мислити належить до основних компетентностей, якими повинен володіти здобувач вищої освіти. Динамічні зміни, що відбуваються в системі освіти, свідчать про потребу всебічно розвиненої, здатної до критичного та креативного мислення особистості, яка спроможна розв'язувати проблемні завдання, аналізувати інформацію, мислити мобільно в різних ситуаціях, логічно та правильно будувати свої думки, вибудовувати стратегію, дотримуючись власної точки зору та вчитися упродовж життя.

На Міжнародному Всесвітньому економічному форумі у 2020 році були сформовані вимоги до навичок, якими повинні володіти майбутні фахівці у своїй професійній діяльності. Зауважимо, що навичка «Критичне мислення» у 2015 році посідає четверте місце серед інших, у 2020 р. – друге місце, а в майбутньому 2025 р. переходить знову на четверту позицію у формулюванні «Критичне мислення та аналіз» (Ніколаєнко, 2021). Це свідчить про те, що вимоги до професійних якостей здобувачів змінюються з часом та формуються у період нових технологій, методів та інновацій, які впроваджуються в освітній процес і підсилюють навички критичного мислення.

Аналізуючи сутність поняття критичного мислення та його складової в наукових роботах видатних педагогів минулих років (Дж. Браус, Д. Вуд, А. Кроуфорд, Д. Кластер, М. Ліпман, Р. Пауль) та сучасності (М. Бохан, О. Деничевич,

С. Нікітченко, С. Романов та ін.), зазначимо, що критичне мислення – це складне, багатовимірне і багаторівневе явище, особливий тип, спосіб мислення, що є сукупністю розумових стратегій і процедур, опанування якими передбачає вільне використання людиною мисленневих операцій високого рівня та застосування їх для опрацювання, аналізування, інтерпретації інформації, розв'язання проблем та формулювання обґрунтованих висновків, оцінок, прийняття рішень, послідовності та логічності думок, креативності тощо. Окрім зазначеного вище, необхідно звернути увагу і на такий критерій, як самостійність у навчанні критичному мисленню, бо самостійність, з одного боку, породжує рефлексивність, а з іншого – цілеспрямованість (Кроуфорд, 2008; Lipman, 2015, р. 5–15; Paul, 2014, с. 24; Бохан, 2018; Деничевич, 2011, с. 150–151).

У своєму науковому доробку Г. Тараненко зазначає, що критичне мислення можна розділити на три складові частини:

- логічну, що передбачає уміння самостійно будувати правильні умовиводи та оцінювати правильність чужих;
- інформаційну, що вимагає уміння оцінювати достовірність і релевантність інформації;
- психологічну, засновану на рефлексії, умінні залишатися неупередженим, визнавати цінність чужої думки (Тараненко, 2020, с. 131).

Зазначені складові частини, опираючись на набуті навички критичного мислення, доповнюють, розвивають та формують його ключові компетентності, які уможливають орієнтування в інформаційному потоці, розвивають когнітивні здібності і критичний розум у здобувачів вищої освіти.

Для того, щоб мислити критично, здобувачі повинні оволодіти такими якостями як: готовність до планування, гнучкість, наполегливість, усвідомлення, готовність виправляти помилки, пошук компромісних рішень. Але щоб сформувати наведені якості у здобувачів, викладачеві потрібно спрямовувати та мотивувати їх до навчання, підсилюючи заняття змістовним, інформаційним матеріалом, добирати проблемно-ситуативні завдання та спонукати до їх вирішення, використовуючи комунікативну складову; сприяти розвиткові інтелектуальних та моральних якостей здобувачів, розвивати навички критичного мислення, оцінюючи та аналізуючи достовірність інформації, а також бути етичним у своїй професійній діяльності (Філіпович, 2022, с. 598). Формування й розвиток цих навичок та умінь можливе завдяки переходу до нової освітньої парадигми, яка реалізується за

допомогою впровадження в освітній процес таксономії Блума, яка, в свою чергу, забезпечує у здобувачів пізнавальну активність, комунікативну компетентність, мобільність, самовдосконаленість, самостійність мислення з навичками критичного мислення у професійній діяльності тощо.

В оновленій версії таксономії Блума окремо розглядаються знання і пізнавальні процеси, які поділяються на чотири категорії: фактичні, концептуальні, процедурні та метакогнітивні, окрім цього, було розширено набір чинників, що ґрунтовно впливають на викладання та навчання. Спробуємо детальніше розглянути рівневу матрицю, яка складається від базового до просунутого рівня та допомагає розвивати навички критичного мислення у здобувачів в освітньому процесі. Таким чином до розумових вмінь низького порядку належать такі процеси:

- *запам'ятовування* (знання матеріалу, його повторення та запам'ятовування інформації з теми та фактів тощо);
- *розуміння* (розуміння, розпізнання, класифікації, інтерпретації інформації, перетворення матеріалу з однієї форми вираження в іншу, що досягається шляхом опису, визначення, обговорення тощо);
- *застосування* (уміння використовувати вже вивчений матеріал у конкретних умовах і нових ситуаціях, вирішувати мовленнєву проблему тощо).

Що стосується розумових вмінь вищого порядку, виокремлюються такі процеси:

- *аналіз* (уміння порівняти, знайти відмінності, поділити матеріал на логічні частини, використовувати новий матеріал у незнайомій ситуації тощо);
- *оцінювання* (уміння правильно розмірковувати, навести правильні докази, знайти аргументи на підтримку своєї думки);
- *створення* (вміння генерувати ідеї, дискутувати, підходити творчо до вирішення проблем, планувати та створювати нове) (Дичка, 2017; Anderson, 2001, Халмин, 2024).

Як стверджують Л. Андерсон і Д. Кватволь, осмислене навчання надає здобувачам знання і доступ до когнітивних процесів, які їм знадобляться для успішного вирішення проблем, для генерування нових ідей та критичної інтерпретації інформації (Anderson, 2001).

Отже, опираючись на відповідну таксономію, кожен рівень знання може співвідноситися з кожним рівнем когнітивного процесу таким чином, щоб здобувач мав можливість пам'ятати фактичне або процедурне знання, розуміти

концептуальне чи метакогнітивне знання або аналізувати метакогнітивне чи фактичне знання (Дичка, 2017).

Наведемо приклади завдань до кожного рівня когнітивного процесу здобувачів з ОК «Практичний курс німецької мови з мовленнєвою практикою» на теми, що зазначені в силабусі освітнього компонента: «*Geographische Lage Deutschlands*», «*Sprachenlernen*», «*Die bekanntesten deutschen Erfindungen*», «*Politik in Deutschland*», «*Gesundheitssystem in Deutschland*», «*Feste in Deutschland*».

Працюючи над темою «*Geographische Lage Deutschlands*», здобувачам пропонується виконати завдання, характерні для «*Рівня Запам'ятовування*», які допомагають відтворювати у пам'яті правильну інформацію:

- Bestimmen Sie die geographische Lage Deutschlands auf der Karte Europas und beschreiben Sie die natürlichen Bedingungen.
- Erkennen Sie Flüsse, Berge und Meere, die Deutschland umgeben, und markieren Sie sie auf der Karte.
- Erstellen Sie eine Liste von Städten und Regionen, die in der Geographie Deutschlands wichtig sind.
- Benennen Sie die Grenzen Deutschlands und markieren Sie sie auf der Karte.
- Erkennen Sie den Einfluss der geographischen Lage auf die wirtschaftliche und kulturelle Entwicklung Deutschlands.
- Wählen Sie die Regionen Deutschlands aus, die unterschiedliches Klima und natürliche Bedingungen aufweisen, und vergleichen Sie sie.
- Stellen Sie fest, wie die geographische Lage zur Interaktion Deutschlands mit anderen europäischen Ländern beiträgt.

До «*Рівня Розуміння*» презентуємо наступні завдання, які допоможуть здобувачам розкрити тему «*Sprachenlernen*», звертаючи увагу на інтерпретацію, розпізнання, візуалізацію запропонованого навчального матеріалу, та передбачити подальший розвиток ситуації тощо:

- Wie würden Sie die grundlegenden Methoden zum Erlernen fremder Sprachen zusammenfassen?
- Wie würden Sie die Vorteile der Verwendung interaktiver Programme zum Sprachenlernen ausdrücken?
- Welche Informationen lassen sich aus den Ergebnissen wissenschaftlicher Studien zur Wirksamkeit verschiedener Sprachlernmethoden ableiten?
- Was haben Sie bei der Verwendung interaktiver multimedialer Materialien zum Sprachenlernen beobachtet?

- Drücken Sie in Ihren eigenen Worten die Vorteile des Sprachenlernens durch interaktive Videolektionen aus.
- Ist die Verwendung von mobilen Apps zum Sprachenlernen genauso effektiv wie der Besuch von Kursen?
- Geben Sie Beispiele für Situationen, in denen interaktive Übungen dabei helfen, neue Wörter besser zu behalten.
- Ist die Aussage gültig, dass interaktive Sprachlernmethoden möglicherweise effektiver sind als traditionelle Methoden?
- Was scheint wahrscheinlich bei der Verwendung von Virtual Reality zum Sprachenlernen?
- Zeigen Sie auf einem Diagramm, wie sich verschiedene Sprachlernmethoden auf die Geschwindigkeit des Erlernens einer neuen Sprache auswirken.
- Welche Aussagen unterstützen am besten die These, dass Interaktivität das bessere Behalten von Material beim Sprachenlernen fördert?
- Welche Einschränkungen würden Sie hinzufügen, wenn es um die Verwendung interaktiver Sprachlernmethoden geht?

Останній рівень низького порядку за таксономією Блума – це «*Рівень Застосування*». Сформовані завдання на тему «*Die bekanntesten deutschen Erfindungen*» допоможуть здобувачам вдосконалити лексико-граматичний матеріал, а також дослідити, створити та презентувати навчальний матеріал, виконавши таке завдання:

Aufgabe 1: Präsentation "Die bekanntesten deutschen Erfindungen"

- Erstellen Sie eine PowerPoint- oder Google-Slides-Präsentation.
- Fügen Sie Fotos der bekanntesten deutschen Erfindungen hinzu, wie Autos, Computer, Aspirin usw.
- Für jede Erfindung fügen Sie eine kurze Beschreibung hinzu, die die Entstehungsgeschichte, die Hauptmerkmale und die Bedeutung der Erfindung umfasst.
- Geben Sie für jede Erfindung Informationen darüber, wie sie in der modernen Welt verwendet wird, ihre Anwendungen und Vorteile.

Aufgabe 2: Interaktive Ausstellung "Erfindungen"

- Erstellen Sie eine Ausstellung in Form einer Website oder eines virtuellen Raums.
- Jeder Stand der Ausstellung sollte eine einzelne deutsche Erfindung repräsentieren.
- Fügen Sie interaktive Elemente wie Schaltflächen oder Links hinzu, über die Besucher Informationen zur Geschichte der Erfindung, ihre Besonderheiten und ihren Einfluss auf die Gesellschaft erhalten können.

- Fügen Sie Fotos, Videos und andere Multimedia-Elemente hinzu, um ein besseres Verständnis jeder Erfindung zu ermöglichen.

Aufgabe 3: Karte der Geschichte deutscher Erfindungen

- Zeichnen Sie eine Karte der Geschichte der Erfindungen in Deutschland. Wählen Sie die fünf bedeutendsten Erfindungen aus und erstellen Sie eine Karte, die zeigt, wann und wo sie erfunden wurden, sowie ihren Einfluss auf die Entwicklung von Technologien und Gesellschaft.
- Fügen Sie eine kurze Beschreibung jeder Erfindung und ihre Bedeutung für die technologische Entwicklung und die Gesellschaft hinzu.
- Prozess der Entscheidungsfindung durch den Erfinder-Charakter:
 - Erstellen Sie eine kurze Geschichte oder einen Comic, in dem die Hauptfigur ein Erfinder ist.
 - Erklären Sie die Schwierigkeiten und Herausforderungen, mit denen er bei der Entwicklung und Einführung seiner Erfindung konfrontiert war.
 - Beleuchten Sie den Prozess seiner Entscheidungsfindung, einschließlich der Auswahl einer Idee, der Problemlösung, des Testens und der Implementierung.

Після виконання завдань низького рівня, які допоможуть здобувачам закріпити лексико-граматичний матеріал, полегшити вміння запам'ятовування, порівняння, пояснювання, інтерпретування тощо, потрібно планомірно підходити до опанування завдань вищого рівня та розвивати навички мислення.

У виконанні завдань до «*Рівня Аналізу*» з теми «*Politik in Deutschland*» здобувачам надається можливість розвинути свої навички та вміння в аналізуванні, диференціюванні, упорядкуванні інформації. Завдання медіаосвітнього характеру вдало формують у здобувачів вміння ідентифікувати фейки та систематизувати їх, критично працювати з інформацією та оцінювати значимість її даних. Для зазначеного рівня дотичні наступні завдання:

Aufgabe 1. Analysieren Sie die Wahlplakate anhand folgender Kriterien:

1. Inhaltliche Analyse.

- Welche Ideen, Vorschläge und Werte werden auf dem Plakat dargestellt?
- Sind die Hauptpositionen des Kandidaten oder der Partei klar ausgedrückt?
- Welche konkreten Versprechungen oder programmatischen Aussagen werden auf dem Plakat gemacht?

2. Design und visueller Effekt.

- Welche Farben und Schriftarten werden auf dem Plakat verwendet und wie werden sie wahrgenommen?
 - Wie deutlich hebt sich das Hauptbild oder das Foto des Kandidaten ab?
 - Welche Emotionen ruft das Design des Plakats bei den Betrachtern hervor?
3. Zielgruppe.
- Wird die Spezifik der Zielgruppe berücksichtigt, an die sich der Kandidat oder die Partei wendet?
 - Wurden Sprache und Bilder auf dem Plakat an die Interessen und Bedürfnisse der Zielgruppe angepasst?
4. Effektivität der Kommunikation.
- Wie gut vermittelt das Plakat die Hauptbotschaft oder Idee des Kandidaten oder der Partei?
 - Wird diese Botschaft von den Betrachtern klar und ansprechend wahrgenommen?
 - Inwieweit weckt das Plakat Interesse und ermutigt zu Handlungen (zum Beispiel zum Wählen)?
5. Ethik und Regelkonformität
- Werden die moralischen und ethischen Standards in der politischen Werbung von den Plakaten eingehalten?
 - Entsprechen sie den Regeln bezüglich der Platzierung (zum Beispiel, verstoßen sie nicht gegen die Regeln der örtlichen Verwaltung)? (Рис. 1, Рис. 2).

Рис 1.

<https://www.morgenpost.de/berlin/article237404313/berlin-wahl-2023-senat-wahl-umfrage-berlin-trend-spd-cdu-gruene-linke-giffey-jarasch-wegner.html>

«Рівень Оцінювання» для здобувачів – це здатність оцінювати значення матеріалу, робити судження, засновані на критеріях і стандартах. Для опрацювання теми «*Gesundheitssystem in Deutschland*» пропонуємо наступні завдання:

- Bewerten Sie die Wirksamkeit des Präventions- und Gesundheitsförderungsprogramms in der ausgewählten Region in Deutschland. Welche positiven und negativen Aspekte sehen Sie?

Рис 2.

<https://freiheitsfoo.de/files/2022/10/spd-digitales-lernen.jpg>

- Was ist Ihrer Meinung nach dem wichtigsten Aspekt eines gesunden Lebensstils in der modernen deutschen Gesellschaft? Erklären Sie Ihre Wahl.
- Bestimmen Sie die Hauptfaktoren, die den Gesundheitszustand der Bevölkerung in Deutschland beeinflussen.
- Vergleichen Sie die Ansätze zur Förderung eines gesunden Lebensstils in Deutschland und in Ihrem Heimatland.
- Beurteilen Sie, welche Veränderungen im Gesundheitssystem in Deutschland den Gesundheitszustand der Bevölkerung verbessern könnten.
- Verteidigen Sie Ihre Meinung, warum Prävention und ein gesunder Lebensstil für die Gesellschaft von großer Bedeutung sind.
- Kritisieren Sie die aktuellen Strategien zur Bekämpfung der Pandemie in Deutschland aus Sicht ihrer Auswirkungen auf den Gesundheitszustand der Bevölkerung.
- Begründen Sie die Bedeutung der Aufnahme einer gesunden Ernährung in das Schulprogramm in den deutschen und in den ukrainischen Schulen.
- Ordnen Sie die verschiedenen Aspekte eines gesunden Lebensstils nach ihrer Bedeutung an, wie sie in den deutschen Medien betont werden.
- Vorhersagen Sie die möglichen Auswirkungen des Anstiegs der Popularität einer veganen Ernährung in Deutschland auf die Gesundheit der Bevölkerung.

«Рівень Створення» – це творче мислення більш складної форми інтелектуальної діяльності. Здобувачі виконують завдання, орієнтовані на творчість, генерування нових ідей, планування, вироблення та продукування, що дають змогу розвивати навички критичного мислення. Наведемо завдання для опанування теми «*Feste in Deutschland*»:

- Erstellen Sie ein Konzept für ein neues Festival, das in einer Stadt in Deutschland stattfinden könnte. Beschreiben Sie sein Thema, das Programm und die Hauptmerkmale.
- Konstruieren Sie ein Layout für einen Ausstellungsbereich für ein traditionelles Volksfest in München. Platzieren Sie Attraktionen, Essen, Unterhaltung und andere Elemente auf dem Gelände.
- Entwickeln Sie einen Veranstaltungsplan für die Feier des Tags der Deutschen Einheit in Ihrer Stadt. Enthalten Sie verschiedene kulturelle und unterhaltsame Aktivitäten für die ganze Familie.
- Finden Sie ein neues Thema für den traditionellen Karneval in Köln. Schlagen Sie Ideen für Kostüme, Paraden und Unterhaltung vor.
- Beschreiben Sie das Oktoberfest in München: die Atmosphäre, Traditionen, Speisen und Unterhaltung, die auf diesem Festival zu finden sind.

Висновки. Вбачаємо, що практичне застосування завдань допомагає здобувачам

розвивати навички критичного мислення, орієнтуватися у потоці інформації, систематизувати, інтерпретувати, осмислювати і застосовувати отриману інформацію у формуванні власних розумових навичок та підвищувати рівень мовної та мовленнєвої компетентності, що при вивченні іноземної мови є основним пріоритетом. Параметри творчості, неординарності, особливості підходу до вирішення окреслених завдань тісно пов'язані з рівнем розвитку критичного мислення. Критичне мислення дозволяє продукувати знання за допомогою власних роздумів та особистісної пізнавальної активності, що є основою вмотивованої самоосвіти і дає ефективні результати. Саме тому запропоновані нами завдання формують soft skills, а також сприяють розвитку розумової діяльності вищого порядку відповідно до таксономії Блума. Перспективою подальшого дослідження є впровадження в освітній процес ефективних методів і прийомів, що сприяють розвитку творчих здібностей, інтерпретації, підвищенню власної мовленнєвої компетентності як основних складових компонентів формування критичного мислення.

Список використаних джерел

- Бохан, М.А., Башинська, Н.В., & Забелло, Л.О. (2018). *Розвиток критичного мислення у процесі навчання дітей та молоді*. URL: https://imso.zippo.net.ua/wpcontent/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf.
- Денисевич, О.О. (2011). Роль критичного мислення в освітній реформі вищої школи епохи інформаційного суспільства. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. Том 13. № 1. С. 151–155.
- Дичка, Н.І., & Павленко, О.В. (2017). Таксономія Б. Блума в навчанні англійської мови професійного спрямування в ХХІ столітті. URL: [https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/dychkapavlenko_%20taksonomiya\(1\).pdf](https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/dychkapavlenko_%20taksonomiya(1).pdf).
- Кроуфорд, А., Саул, В., Метьюз, С., & Макінстер, Д. (2008). *Технології розвитку критичного мислення учнів*. О.І. Пометун. (Наук. ред.). Київ: Вид-во «Плеяди». 220 с.
- Ніколаєнко, С. (2021). *Якість вищої освіти – запорука конкурентоспроможності українських університетів*. URL: <https://nubip.edu.ua/node/85747>
- Філіпович, В. М., Подлесна, Г.В., & Заїка, Т.П. (2022). Формування критичного мислення здобувачів вищої освіти. *Наукові перспективи*. № 6 (24). С. 596–610.
- Халмин, І. Й., Шевченко, С. І. (2024). *Таксономія Блума та її застосування на заняттях з країнознавства*. URL: <https://naub.oa.edu.ua/taksonomiya-bluma-ta-yiyi-zastosuvannya-n/>.
- Anderson, L. & Krathwohl, D.R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. – New York: Longman. 336 p.
- Lipman M. (2015). *Critical thinking: what can it be? Analytic Teaching*. Pp. 5-12.
- Paul R. (2014). *Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World*. Revised Third Edition. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking. Pp. 18–56.

References

- Bokhan M.A., Bashinskaya N.V., Zabello L.O. (2018). *Development of critical thinking in the process of teaching children and youth*. Access mode. URL: https://imso.zippo.net.ua/wpcontent/uploads/2018/03/2018_03_29_2_Bohan.pdf. (date of access 06.05.2024). [in Ukrainian]
- Denysevych O.O. (2011). The role of critical thinking in the educational reform of higher education in the era of information society. *Bulletin of the National Academy of Sciences. Series: Philosophy. Culturology*. Vol. 13. No. 1. P. 151–155. [in Ukrainian]
- Dychka N.I., Pavlenko O.V. (2017). Bloom's taxonomy in teaching EFL in the XXI century. Access mode. URL: [https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/dychkapavlenko_%20taksonomiya\(1\).pdf](https://kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/dychkapavlenko_%20taksonomiya(1).pdf). (date of access 24.04.2024). [in Ukrainian]
- Crawford, A., Saul, W., Matthews, S., & McInster, D. (2008). *Technologies for the development of critical thinking of students*. scientific ed. K.: Pleiades Publishing House. 220 p. [in Ukrainian]
- Nikolayenko S. (2021). The quality of higher education is the key to the competitiveness of Ukrainian universities. Access mode. URL: <https://nubip.edu.ua/node/85747> (date of access 10.05.2024). [in Ukrainian]
- Filipovych V.M., Podlesna G.V., Zaika T.P. (2022). *Formation of critical thinking of higher education students. Scientific perspectives*. № 6 (24). P. 596–610. [in Ukrainian]
- Khalmyyn I.I., Shevchenko S.I. (2024). Bloom's taxonomy and its application in the country studies classes. Access mode. URL: <https://naub.oa.edu.ua/taksonomiya-bluma-ta-yiyi-zastosuvannya-n/>. (date of access 24.04.2024). [in Ukrainian]
- Anderson, L. & Krathwohl, D.R. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching and Assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. – New York: Longman. 336 p. [in English]
- Lipman M. (2015). *Critical thinking: what can it be? Analytic Teaching*. Pp. 5–12. [in English]

Paul R. (2014). Critical Thinking: What Every Person Needs to Survive in a Rapidly Changing World. Revised Third Edition. Santa Rosa, CA: Foundation for Critical Thinking. Pp. 18–56. [in English]

Відомості про авторів:

Надольська Юлія Анатоліївна
yuliya.nadolskay@ukr.net
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове містечко, вулиця 59, Запоріжжя,
Запорізька обл. 69000, Україна

Єпифанцева Лариса Анатоліївна
larisa.epifanceva@outlook.com
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
Наукове містечко, вулиця 59, Запоріжжя,
Запорізька обл. 69000, Україна

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-131-137

*Матеріал надійшов до редакції 16. 05. 2024 р.
Прийнято до друку 10. 06. 2024 р.*

Information about the authors:

Nadolska Yuliia Anatoliivna
yuliya.nadolskay@ukr.net
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Yepifantseva Larysa Anatoliivna
larisa.epifanceva@outlook.com
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-1-32-131-137

*Received at the editorial office 16. 05. 2024.
Accepted for publishing 10. 06. 2024.*